

**Prawo karne procesowe
dla sędziów, prokuratorów,
obrońców i pełnomocników.
Praxis**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Przedmowa

„Największym wrogiem jest twój klient” – to cenna uwaga i memento, powtarzane niejednokrotnie przez starszych adwokatów oraz radców prawnych, biorąc pod uwagę nie wiek, ale doświadczenie zawodowe. Aby zrozumieć sens i prawdziwość tego sformułowania, należy w **ujęciu praktycznym odkryć istotę całego procesu karnego**. Taki też cel przyświecał wszystkim Autorom tworzącym przedmiotową publikację z serii „Praxis” Wydawnictwa C.H. Beck, która jest niezbędnym narzędziem w procesie **stosowania prawa w praktyce**.

Takie nietypowe sformułowanie pierwszego zdania wstępu ma na celu zwrócenie uwagi, że niniejsze opracowanie nie ma zamiaru powtarzać innych podobnych tego typu publikacji czy komentarzy. Nie można oczywiście zapominać o innych grupach zawodowych – sędziach czy prokuratorach, do których ta publikacja jest kierowana, wprost przeciwnie – zamiarem Autorów jest przedstawienie przepisów **procedury karnej „in action”**, czyli zaprezentowanie Czytelnikowi nie tylko obowiązujących przepisów prawa wraz z **aktualnymi poglądami piśmiennictwa**, ale przede wszystkim pomoc w **interpretowaniu** istniejących przepisów z uwzględnieniem starannie dobranego i odpowiednio **wyselekcjonowanego orzecznictwa** oraz **skuteczne przygotowywanie pisma procesowego**, opinii prawnej czy strategii działania. **Liczne przykłady, wskazówki praktyczne, odwołania do praktyki orzeczniczej i ponad 300 wzorów pism** ułatwiają zrozumienie poruszanej tematyki.

Autorzy to specjaliści z danej dziedziny, dlatego też tak szerokie ich grono. **Nie jest to publikacja, w której gdzie zaczyna się problem, tam kończy się omówienie danego zagadnienia**. Wprost przeciwnie, Autorzy rozwiązują dany problem prawny.

Doskonały zespół autorski składający się z **ekspertów – praktyków** gwarantuje zarówno niezwykle **wysoki poziom merytoryczny**, jak i praktyczny prezentowanych zagadnień. Publikację stworzyło **52 Autorów**, wśród których jest:

- **23 adwokatów** (w tym 3 Dziekanów Okręgowych Rad Adwokackich oraz 2 Prezesów Sądu Dyscyplinarnego);
- **12 prokuratorów** (w tym Prokurator Okręgowy i zastępca Prokuratora Okręgowego, Dyrektor Biura Współpracy Międzynarodowej Prokuratury Krajowej);
- **11 sędziów** (w tym Prezes Wojskowego Sądu Okręgowego);
- **1 radca prawny**;
- **1 Kurator Okręgowy**.

Wśród ww. osób jest **4 profesorów** (w tym Rektor uczelni i Kierownik Katedry Postępowania Karnego na Uniwersytecie) oraz **14 doktorów nauk prawnych**.

Autorzy to osoby, które na co dzień wykonują (lub wykonywały) czynnie zawód związany z wykonywaniem i stosowaniem prawa w praktyce. **Ponad 15 osób prowadzi zajęcia w ramach aplikacji adwokackiej oraz 10 w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury**. Autorzy są także **egzaminatorami na kolokwium dla aplikantów oraz końcowych egzaminach zawodowych**. Dlatego też ta pozycja wyróżnia się znacząco na rynku innych książek prawniczych z tej dziedziny.

Co istotne, **opracowanie przedstawia „tylko” 2 376 stron**. Jednakże, należy zwrócić uwagę, że jedna strona prezentowanej publikacji zawiera niemal 2,5-krotność znormalizowanej strony¹. Oznacza to, że ramy przedmiotowego opracowania **przekraczają znacznie 5 500 stron „normalnego” komentarza** czy innego tego typu publikacji. Nie zdecydowano się jednak na dwutomowe opracowanie, bowiem dla Czytelnika znacznie wygodniejsze i praktyczniejsze jest skupienie całego procesu karnego jako jednej zwartej pozycji.

Publikacja nie została także klasycznie podzielona na poszczególne działy oraz rozdziały Kodeksu postępowania karnego². Jest to zabieg celowy, aby Czytelnik przy danym zagadnieniu odnalazł kompleksowe ujęcie danej problematyki.

Dla przejrzystości Autorzy dokonali nie tylko podziału na **tezy, hasła i wyróżnili najistotniejsze kwestie**, lecz także dodatkowo oznaczyli poszczególne fragmenty opracowania, podając **wskazówki praktyczne**, omawiając trudne zagadnienia na **przykładach** oraz wskazując **orzecznictwo przydatne w praktyce**. Ułatwia to Czytelnikowi szybkie odnalezienie interesującej go kwestii. **Ponadto przy każdym zagadnie-**

¹ Strona znormalizowana to strona, która zawiera 1 800 znaków ze spacjami.

² Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1375 ze zm.).

niu znajduje się od kilku do kilkudziesięciu wzorów pism procesowych. Wszystko to sprawia, że przedmiotowe opracowanie jest na rynku jedynym kompleksowym omówieniem procesu karnego.

Publikacja uwzględnia co do zasady stan prawny na dzień 20.9.2023 r., natomiast prezentuje dwustan, czyli porównanie przepisów obecnie obowiązującego KPK i przepisu po wszystkich zmianach, które wchodzi w życie (począwszy już od 28.9.2023 r., w tym projekty ustaw), a są to ostatnie zmiany dokonane:

- ustawą z 7.7.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1860), wchodzi w życie 28.9.2023 r. i 14.3.2024 r.;
- ustawą z 14.4.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 818), wchodzi w życie 15.2.2024 r. i 13.5.2024 r.;
- ustawą z 9.3.2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 535), weszła w życie 22.6.2023 r.;
- ustawą z 13.1.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 289), wchodzi w życie 15.8.2023 r. i 15.2.2024 r.;
- ustawą z 27.10.2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2022 r. poz. 2582), weszła w życie 27.12.2022 r.;
- ustawą z 7.7.2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r. poz. 2600), wchodzi w życie 1.10.2023 r.

Kompleksowe ujęcie zagadnień prawa karnego procesowego ma na celu wskazanie nie tylko wiedzy, ale w głównej mierze takich umiejętności, które dana osoba wykonująca zawód prawniczy musi posiadać, aby być specjalistą w danej dziedzinie i znacząco wyróżnić się na rynku usług prawniczych. Oczywiście, to drugie sformułowanie odnosi się przede wszystkim do adwokatów i radców prawnych, bowiem na dzień 1.9.2023 r. było 27 292 adwokatów (21 559 czynnie wykonujących zawód, 5733 niewykonujących) oraz 3784 aplikantów adwokackich, a także 53 053 radców prawnych (41 024 czynnie wykonujących zawód, 12 029 niewykonujących) oraz 5631 aplikantów radcowskich³. Bez wątplenia rynek usług prawniczych ciągle się rozrasta, ponieważ nie tylko każdego roku nowa liczba osób wstępuje do danej korporacji po zdaniu końcowym egzaminie zawodowym (w 2023 r. egzamin adwokacki zdały 1282 osoby, a radcowski 1662 osób⁴), ale także należy pamiętać przykładowo o notariuszach, komornikach, doradcach podatkowych i tzw. kancelariach doradztwa prawnego (przykładowo doradców prawnych nie obowiązują wiążące zasady etyki zawodowej, i nie podlegają oni odpowiedzialności dyscyplinarnej.).

Na dzień 1.9.2023 r. w Polsce było łącznie 5797 prokuratorów (3760 w prokuraturach rejonowych, 1636 w prokuraturach okręgowych, 401 w prokuraturach regionalnych). W prokuraturach rejonowych dodatkowo było 380 asesorów prokuratorskich i 230 liczby wakatów na stanowiskach prokuratorskich (180 w prokuraturach rejonowych, 37 w prokuraturach okręgowych oraz 13 w prokuraturach regionalnych), a ponadto 236 liczby wakatów na stanowiskach asesorskich (wszystkie w prokuraturach rejonowych)⁵.

Z kolei na dzień 31.3.2023 r.⁶ w Polsce było łącznie 9353 sędziów (6096 w sądach rejonowych, 2773 w sądach okręgowych, 484 w sądach apelacyjnych). W sądach rejonowych dodatkowo było 494 asesorów sędziowskich i 569 liczby wakatów na stanowiskach sędziowskich (192 w sądach rejonowych, 295 w sądach okręgowych oraz 82 w sądach apelacyjnych), a ponadto 494 liczby wakatów na stanowiskach asesorskich (wszystkie w sądach rejonowych)⁷.

Jak zasadnie wskazuje się w piśmiennictwie „Wymiar sprawiedliwości może właściwie spełniać swe prawne i społeczne zadania tylko wtedy, gdy represję karną stosuje się wobec rzeczywistych przestępców i za rzeczywiście popełnione przez nich czyny. Każdy wyrok oparty na błędzie i z tego powodu niesprawiedliwy nie tylko nie spełnia swej pozytywnej roli, ale wyrządza niepowetowaną krzywdę osobie niewinnie skazanej, podważa jej zaufania, a także zaufanie innych osób do władzy państwowej. (...) Nie można realizować interesów społeczeństwa kosztem niesprawiedliwości wyrządzonej jednostce, ponieważ krzywda

³ Dane na dzień 1.9.2023 r. uzyskane ze strony: <https://rejestradvokatow.pl> i <https://rejestradvokow.pl> (dostęp: 1.9.2023 r.).

⁴ Dane na dzień 7.6.2023 r. uzyskane ze strony: Ministerstwo Sprawiedliwości, Wyniki egzaminów komorniczego, adwokackiego i komorniczego, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/wyniki-egzaminow-komorniczego-advokackiego-i-radcowskiego4> (dostęp: 1.9.2023 r.). Warto zaznaczyć, że większość izb miało już ślubowanie na dzień 1.9.2023 r.

⁵ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Prokuratury Krajowej.

⁶ Z informacji otrzymanej z Departamentu Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych, Ministerstwo Sprawiedliwości gromadzi dane o liczbie sędziów oraz asesorów uprawnionych do orzekania, a także o liczbie wakatów sędziowskich w sądach rejonowych, okręgowych i apelacyjnych, w okresach kwartalnych. Niestety na wrzesień 2023 r. Ministerstwo dysponowało tylko danymi na I kwartał 2023 r.

⁷ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Sprawiedliwości.

poszczególnego obywatela obraca się w konsekwencji przeciwko interesom całego społeczeństwa, które pragnie zabezpieczyć poszanowanie nie tylko praw ogólnych, ale także praw indywidualnych wszystkich obywateli (...) Zasada prawdy materialnej ma u nas znaczenie nadrzędne w procesie karnym, które wynika z dwu okoliczności: a) wiąże się ona bezpośrednio z celem toczącego się procesu karnego, który w swym rezultacie ma doprowadzić do ustalenia prawdy jako podstawy rozstrzygnięcia sprawy karnej, b) wywiera bardzo duży wpływ na całą konstrukcję procesu karnego, który ma zabezpieczyć właściwe warunki dla ustalenia tej prawdy”⁸.

Nie można także zapominać i należy w pełni zgodzić się ze słowami Prof. E. Łętowskiej, że bez adekwatnej procedury nie ma urzeczywistnienia prawa. „Lapidarna formuła sędziego SN USA Roberta Houghwouta Jacksona⁹ nie zostawia złudzeń: dla społecznego oddziaływania prawa, dla prawidłowego układu stosunków władza – obywatel, dla legitymizacji sądów większą doniosłość ma rzetelność procedury niż prawo materialne. To ostatnie, nawet nienadzwyczajne, dzięki rzetelnej procedurze i sprawnym sądom może stać się «znośne». Rzetelna procedura może ukryć niedostatki prawa materialnego. Pozbawiona tej cechy zniszczy dobre prawo materialne i przekształci je w narzędzie arbitralnie używanej siły. Nawet nieźle pomyślane i skonstruowane prawo materialne – pozbawione procedury umożliwiającej jego realizację lub opatrzone procedurą kontrproduktywną – nie tylko nie wzbudzi zaufania do systemu prawnego i władzy, która nim się posługuje, ale usprawiedliwi wręcz zarzut nierzetelności prawa. Argumentacja zatem, że wszystko jest w porządku, a prawo rzetelne, stosowana na podstawie wniosku tylko z treści przepisów materialnoprawnych jest po prostu ułomna”¹⁰.

Jak już zostało zasygnalizowane powyżej, przedmiotowe opracowanie skierowane jest do wszystkich osób, które pracują, są zainteresowane, czy też po prostu zaciekawione – ujęciem „od kuchni” zachowań i postępowań (a nawet czasem pewnych „trików”) w procesie karnym. Publikacja zawiera bogate poglądy piśmiennictwa, orzecznictwa sądowego i jest przeznaczona przede wszystkim dla sędziów, prokuratorów, adwokatów oraz radców prawnych, jednakże z uwagi na kazuistyczne omówienie każdego zagadnienia, należy ją zarekomendować także przedstawicielom nauki prawa i procesu karnego. Poza tym, co oczywiste, publikację można polecić studentom kierunków prawniczych, asesorom sądowym oraz prokuratorom, referendarzom. Nie można zapominać również o aplikantach sądowych, prokuratorach, adwokatach i radcach, dla których – z uwagi na kompleksowe praktyczne ujęcie każdej gałęzi procesu karnego *sensu largo* – niniejsza publikacja może stanowić nie tylko wskazówkę w codziennej pracy zawodowej, ale także jako opracowanie służące do przygotowania się do kolokwium z procesu karnego, a także końcowego egzaminu zawodowego.

W tym miejscu chciałbym serdecznie podziękować wszystkim Autorom, dzięki którym nie powstałaby ta publikacja i nie udałoby się sprostać nietłemu dziełu, skupiającym kompleksowym ujęcie sztuki oraz rzemiosła prawniczego z zakresu procesu karnego.

Szczególne podziękowania kieruję do adwokata dra *Andrzeja Ważnego*, prof. EWSPA oraz Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej w Łodzi, adwokata dra *Sylwestra Redela*. Ich pomoc oraz wsparcie przyczyniły się do ostatecznego kształtu przedmiotowej publikacji. Serdeczne podziękowania kieruję także do Dyrektora Działu Literatury Prawniczej Wydawnictwa C.H. Beck, Pani *Agnieszki Sypniewskiej-Kozak*. Dziękuję w szczególności za zaufanie i możliwość kompleksowego opracowania nietłwej problematyki prawa karnego procesowego oraz powierzenie mi funkcji Redaktora. Chciałbym także serdecznie podziękować Wydawcy, Pani *Ewie Martynie*. Jej cierpliwość, skrupulatność i wytrwałość przyczyniły się do ostatecznego kształtu niniejszego opracowania. *In fine*, chciałbym podziękować Czytelnikowi oraz żywić nadzieję, że po zapoznaniu się z treścią przedmiotowej publikacji, nie będzie żałował jej kupna. Jednakże z pokorą czekam również na ewentualne uwagi (w tym również krytyczne) ze strony każdej osoby, które zostaną uwzględnione przy kolejnych wydaniach.

Łódź–Warszawa, październik 2023 r.

adwokat dr *Mariusz Oleżalek*

⁸ A. Murzymowski, *Istota i zasady prawa karnego*, Warszawa 1994, s. 115.

⁹ Zdanie odrębne do wyroku z 16.3.1953 r. uchynione przez sędziego R.H. Jacksona w sprawie rozpatrywanej przez SN USA: *Shaughnessy v. United States ex rel. Mezei*, 345 U.S. 206, 224–25 (1953). Była to sprawa, która ustanowiła uprawnienia rządu federalnego do zatrzymywania migrantów na granicy w oczekiwaniu na deportację. Warto nadmienić także, że sędzia R.H. Jackson w latach 40. XX w. był Prokuratorem Generalnym i oskarżycielem w procesie norymberskim jako przedstawiciel Stanów Zjednoczonych.

¹⁰ E. Łętowska, *Jak i czym mierzyć rzetelność*, w: D. Szumilo-Kulczycka (red.), *W pogoni za rzetelnym procesem karnym*. Księga dedykowana Profesorowi Stanisławowi Waltosowi, Warszawa 2022, s. 55; por. także przyczyny niedoskonałości polskich przepisów oraz wprowadzanych nowelizacji (w kontekście procedury karnej i prawa karnego materialnego): P. Bogacki, M. Oleżalek, *Kodeks karny. Komentarz do nowelizacji z 7.7.2022 r.*, Warszawa 2023, s. XII–XIII.

[Przejdź do księgarni →](#)